

en sommige details lijken te refereren aan zeer specifieke, schijnbaar particuliere omstandigheden. Heeroma moge dan zijn hand zwaar hebben overspeeld – dat hij in de verleiding kwam om voor/bij deze teksten naar een autobiografische achtergrond te zoeken, is allesbehalve vreemd. Vooral in de latere delen van *Gruuthuse* bespeuren we nog maar heel weinig van de rollenpoëzie die in de volle Middeleeuwen doorgaans de toon zette. **Emoties en situaties in de teksten maken een veel meer individuele indruk, en de aandacht voor de beleving van het eigen ik schept literatuur van een zelfreflecterend subject. Niet langer de conventionele rollenlyriek der hoofse minne, maar liefdespoëzie *tout court*. De conventionele lyriek der hoofse minne heeft plaatsgemaakt voor liefdespoëzie *tout court*.** Er is, afgezien van de taal, niet eens meer zoveel gangbaar middeleeuws aan deze poëzie. Een onmiskenbare moderniteit **komt aan het woord**/breekt door. Of in elk geval: deze poëzie laat zich op moderne manier lezen en genieten, zonder verdere contextuele uitleg. Plus dat het gedicht door zijn spel met **tegelijk** het **zeer** (quasi)private én het herkenbare iets van een raadsel heeft, zoals het symbolisme dit tot wezen van de poëzie zou maken.

Het komt allemaal samen in de eenvoud en emotie van het *Egidiuslied*, met zijn betoverende samenspel van tekst en toon.

*** notenbalk

Egidius, waer bestu bleven?
Mi lanct na di, gheselle mijn.
Du coors die doot, du liets mi tleven.

Dat was gheselschap goet ende fijn,
Het sceen teen moeste ghestorven sijn.
Nu bestu in den troon verheven

Claerre dan der zonnen scijn,
Alle vruecht es di ghegheven.

Egidius, waer bestu bleven?
Mi lanct na di, gheselle mijn.
Du coors die doot, du liets mi tleven.

Nu bidt vor mi: ic moet noch sneven
Ende in de weerelt liden pijn.
Verware mijn stede di beneven:
Ic moet noch zinghen een liedekijn.
Nochtan moet emmer ghestorven sijn.

Egidius, waer bestu bleven?
Mi lanct na di, gheselle mijn.
Du coors die doot, du liets mi tleven.*

Voor het eerst (maar in minieme oplage) gepubliceerd door C. Carton in 1849, is het *Egidiuslied* net als de rest van *Gruuthuse* lang slapende gebleven, en feitelijk pas wakker gekust na de Tachtigers – waarna het blijvend de status van meesterwerk heeft gekregen. om sindsdien als meesterwerk te blijven gelden/te boek te blijven staan. Men kan lang

* Egidius, waar ben je gebleven? Ik verlang naar je, mijn vriend. Jij koos de dood, mij liet je 't leven. We hadden een goede, mooie vriendschap. Het scheen of wij tezamen zouden sterven. Nu ben jij opgestegen naar Gods troon, omstraald door licht dat helderder is dan de zonnescijn. Alle vreugde valt jou ten deel. [...] Bid voor mij, want ik moet nog ploeteren en pijn lijden in deze wereld. Bewaar een plaatsje voor me, naast jou. (in de tekst zelf: hou mijn plekje vrij naast jou) Ik moet hier nog een liedje zingen. Maar sterven moet iedereen.

ik vind dit niet zo bewaartelyk,
eigenlyk. Zie p. 56.

zoeken naar een bloemlezing van Nederlandse poëzie waar dit lied niet in staat; het zou wel eens het meest gebloemleesde Nederlandse gedicht ooit kunnen zijn. Het lied heeft dan ook een zeldzame magie: natuurlijk door het fraaie thema en zijn hoge ouderdom, maar misschien nog wel het meest door die betoverende voornaam *van/als* het eerste woord. Deze schept onmiddellijk een sfeer van authenticiteit. 'What if-history' is in de literatuurgeschiedenis (nog) geen praktijk, maar stel dat het lied had ingezet met 'Geliefde vriend, waer bestu bleven?' dan zou de receptiegeschiedenis hier vast een andere loop hebben genomen.

Het is alleszins *denkbaar en zelfs* waarschijnlijk dat achter de naam Egidius een historische figuur/*reëel personage* schuilgaat. De Brugse stadsarchivaris Noël Geirnaert heeft hem met tamelijke stelligheid onlangs geïdentificeerd als Gillis (Egidius) Honin, telg uit een machtige makelaarsfamilie in de stad. Ook hij bekleedde prominente functies in het Brugse. (Er lopen toch wel *vette/dikke* lijnen tussen *Gruuthuse* en het gemeentebestuur.) Egidius Honin stond op de nominatie om schepen te worden toen hij op 8 oktober 1385 plotseling overleed. Hij werd begraven in de Sint-Walburga waar hij kerkmeester was geweest en uit dien hoofde nauw betrokken bij de liturgie. Hij stierf overigens met schulden beladen.

De identificatie is historisch zeker interessant, maar poëtisch eigenlijk van geen belang (Met zomin als we *behoeven* te weten wie het was die Nijhoff op het oog had met 'Claudien, jij speelt piano...', en hetzelfde geldt in het lichtere genre voor Angie, Michelle, Marieke, Nathalie en al die/*zoveel* anderen). De kracht van het lied is immers dat het vanuit het particuliere naar het universele *calibreert/reikt/tendeert*. Een even gedurfde als geslaagde keuze van de dichter is daarbij geweest om niet een lied óver, maar tót de betreurde Egidius te maken. Het schept een intieme atmosfeer waarin de gestorvene ons naderbij

Ln

komt zoals – met een verre, maar in het milieu van Gruuthuse zeker niet misplaatste vergelijking – Jezus dat komt via de rouwklacht van Maria bij het kruis. In Egidius' profiel herkennen we hoofdmotieven uit *Gruuthuse*: de cultus van vriendschap en muziek, en de verwevenheid van beide. Iets verderop in het boek staat trouwens een tweede lied over (en weer: tot) Egidius, waaruit spreekt dat deze een mooie tenorstem moet hebben gehad. *Menich edel musicien prees dinen voys ende dijn tenuere*. Het was de muziek die de vrienden verbond en hun tweeheid ~~tot een eenheid~~/tot twee-eenheid maakte, zozeer 'dat het wel leek (in vertaling in noot: scheen) dat wij tezamen zouden sterven'. *Het sceen teen moeste ghestorven sijn*.

Quod non, zoals zou blijken – en nu is die fijne meerstemmigheid verflauwd tot de weemoedige eenzang van de achtergebleven vriend. Deze ervaart het zingen nu haast als een corvee, ~~blijkens~~/getuige frases zoals ik *moet* nog (blijven) zingen, en futiel genoeg een *liedekijn*, een liedje. Het zingen geeft zijn leven nog wel inhoud, maar het is de melodie van het gemis: van polyfoon vervallen tot monotoon. Het leven is niet meer hetzelfde nu zijn vriend er niet meer is. Of zoals Gerrit Komrij zei: 'De pijn van de dood heeft hem de ogen geopend voor de pijn van het leven.' Hij *moet* nog voort met *sneven* (sappelen) *ende in de werelt liden pijn*. Terwijl zijn vriend de vreugden van de hemel smaakt, is de armzalige zanger met de aarde blijven zitten. Het *Egidiuslied* toont weinig van de levenslust die *Gruuthuse* zo dikwijls uitzingt. De dichter trekt zich veeleer terug in zijn tekort. Wie waarlijk leeft, heeft lief, maar wordt daarmee ook kwetsbaar. Niet sterven maar verliezen is het grote thema van dit lied.

De verliezer weet zich teruggeworpen op het onbarmhartige besef dat er niets anders opzit dan te blijven *sneven*. In dankbare herinnering aan betere tijden: *dat was gheselschap goet ende fijn*. Plus het verlangen

naar een weerzien ~~ginds/aan gene zijde/aan de overzijde~~. En dan komt wat toch wel de ~~ontroerendste meest ontroerende~~ regel van het lied is: *Beware mijn stede di beneven* – ‘hou mijn plekje vrij naast jou’. ~~(in de~~ **vertaling in noot: Bewaar een plaatsje voor me, naast jou)** De middeleeuwse letterkunde wemelt van passages over de onmetelijkheid des hemels – hier lijkt die hemel haast een tweezitsbankje. Zich naar dat andere, gelukzalige/~~goddelijke~~ leven toe te dromen/~~te verplaatsen~~, was de troost die mensen anno 1400 tussen hoop en vrees vergund was, en die voor menigeen een vaste burcht ~~zal/moet~~ zijn geweest. Maar zo rotsvast ~~verzekerd/rotsvast overtuigd/daarvan rotsvast overtuigd/honderd procent zeker~~ klinkt het hier om een of andere reden al niet meer.